Veress
Miklós

A LÉLEK KERESÉSE

Havat sírnak az erdők és fagyott
ujjaik közül
kihull a sötét
vonuló anyák fájdalmuk lobog
zsebükbe kötve viszik
fiaik utolsó ítéletét
jön jön az enyém is
jön a széthulló sorok között
talpig fekete némaságban
jön bekötni a szememet
hogy méhében fogant sorsomat ne lássam
aj beköti a szememet
köti rá haját téphetetlen
havat sírnak az erdők
törött agancsú
mitoszok vergődnek
égbolt-vegyben

Vasfalo téli
a fagyókerekből a szívgyökerekbe
hadak és tüzek
koddé szakadt romok
múlhatatlan sebek arcomba hegedve
látó szemem
mozdulatlanok
igézne őket a roppant szörzetű síkság
pörékedik ragyog
havat sírnak az erdők
az elvesztett erdők
elejétetlen szarvasok

Megfagyott múlt létet csorbitó
förláthatatlan az ósocéánig
s e földben jégfömb-történelem
viziúg-királyok
jéghegy-nép zúzmará-bító
bazalt-hit s körötte közöny-gránit
ősmagyar múzeum mutogatja
csontok és gyűrűk jégcsap-csodáit
vasból-aranyból-koronáit
valami végső vízőnig
embertisztító olvadásig
amikor ezer év hordalék
alól kibukkan igazi lelkünk
az a jégkori jég

Hej rozsdacső tavasz
zúdul szívgyökerekből
a fagyókerekből
látó szemem mozdulatok
vonulnak anyáink ünneplős feketében
méhükben áttetsző titok
vergődnek aj léleknyi veremben
uralok sztyeppék mítoszai
az alumínium agancsú
és neonszemű szarvasok
remeg belé az ideg és szív
a szív az európai
visszhangzik belül dobbanása
téphetetlen gyökér köti
örök magára-riadásra:
ez a haza e talpalatnyi
honnan nem lehet kiszakadni
ahol mint megkövült anyák
néznek a megörült tanyák
haldokló táltosai
annyi hiába-hitnek

Sírnak sírnak az erdők
az elvesztett erdők
és csillagot gyújtanak mikoróttunk
ha végül Riteritnek

Az Erdő a vadaknak című
verseskötetből, mely a napokban
jelent meg a Móra Könyvkiadó
Kozmosz sorozatában.

KÉT ÉVVEL
KÉSŐBB

Lassan két esztendeje, hogy a
városi tanács végrehajtó bizott-
ságának ülésén napirendre került
Szeged zenei élete. Alapos elem-
zés után képzeletbeli térképet
rajzoltak a jelenről, de a hatá-
rozatok irányítójával elkészült a
jövő térképe is. Milyen munka
folyik zenei intézményeinkben,
mekkora hatású munka, hogyan
gazdálkodunk a szellemi kapaci-
tással, és hát a lehetőségek köre
miként bővíthető ahhoz, hogy
energiák, tehetségek, elképzele-
sek ne rekedjenek torzóban?

Csak két esztendeje készült ez
a térkép, természetesen finoman
elhatárolva a zenei izlés fejlesz-
tésének hosszabb távú feladatait
az intézmények helyiséggondjainak
megoldásától. A kettő ugyan
mereven szét nem választható,
de míg az előbbi kifejezetten
népművelési feladat, az utóbbi
inkább gazdasági ügy: zsebbe
kell nyúlni, ki kell kalkulálni a
közös pénztárcából. Hogy példá-
kat is említsünk: amikor a vég-
rehajtó bizottság határozata ar-
ról beszélt, miképpen lehetne
Szeged zenei életét „szegedibbé”
tenni, a helyi alkotók felkarolá-
sáról, a helyi művek inspiráció-
járól, vagy a modern zene jel-
legzetes és kiemelkedő képvisé-
lőinek propagálásáról, hogy a
klasszikus-romantikus művek
igénylésének kizárólagosságában
megrekedő közizlés valamelyest
fogékonyabbá váljon napjaink
zenéjére — lényegében népmű-
velési feladatot fogalmaz meg.
És amikor a határozatok leszöge-
zik, a város zenei életének fej-
lesztéséhez körülményeket kell
biztosítani, korszerű hangver-
senytermet, önálló művészeti
szakközépiskolát, a zeneművésze-
ti főiskola szegedi tagozatának
megfelelő épületet, hallgatóinak
kollégiumot — akkor elsősorban
gazdasági dolgokról van szó.

Annak idején, a végrehajtó bi-
zottság ülését követően, lapunk-
ban cikksorozat reflektált a ha-
tározatokra, s most, a két évvel
ezelőtti dokumentumokat fella-
pozva, az azóta történeteket hoz-
zaigazítva, még élesebben tűnik
elő a határozatokba foglalt tenni-
valók szintézisének szüksége.
Mert míg a körültekintőbb szer-
vezéssel, az adottságainkra több
figyelemmel, a helyi erők na-
gyobb koncentrációjával jelent-
kező feladatok megoldásában tet-
tünk egyet s más — a lényegi
kérdések érintetlenül, nyitva ma-
radtak. A hangversenylelet ott-
hona változatlanul átmeneti.

A város zenei életének fej-
lesztésében döntő előrelépést je-
lető objektumokra várni kell,
előreláthatóan még hosszú éve-
kig. Megnyugtató azonban, hogy
a városi tanács művelődésügyi
osztálya gyakorta jelét adja: ko-
molyan veszi a határozatokat.
Lehetőségeihez képest szinte ere-
jén felül támogatja a szimfonikus
zenekar működését, ha időszako-
san is, de fórumot igyekszik biz-
tosítani a helyi szerzőknek, eny-
hített a zenészek lakásproblémá-
in is — ami pedig a filharmóniát
illeti, a modern alkotások céltu-
datosan épülnek be az évadter-
vekbe, sőt szegedi előadóművé-
szekkel is gyakran találkozunk
a koncerteken. A kezdeti lépések
tehát megtörténtek, bár úgy tű-
nik, a végső szót csak a generá-
lis kérdések megvalósulásának
küzében mondhatjuk ki.

N. I.

Lázár
ErvinPATTOGATOTT
KUKORICA

Bakk Sándorné 1937-ben
krumpliszedés közben rosszul
lett. Letette a kapát, hazasietett a
pusztára — a középső cselédház-
ban lakott, asszony lányával kö-
zös konyhán —, megrakta a tüzet,
egy fazékban vizet tett föl mele-
gedni, s pár perc múlva meg-
szülte Mihály nevű fiát. A var-
rósárból elővette az ollót, el-
vágta a gyerek köldökszínőjét,
megfürdette. Este a grófné tyúk-
levest küldött neki. Másnap Bakk
Sándorné újra kiment krumplit
szedni.

Ez az ősrégi történet a patto-
gatott kukoricáról jutott eszembe.
Valamelyik forgalmas utcáson
pattogatott kukorica szaga csá-
pott meg, s nemsokkal később ész-
revettem a kis ügyesen megszer-
kesztett vaskályhát is. Egy tüdő-
bajosforma ember állt mögötte,
s szakértelemmel húzogatta a pa-
rázs fölött síneket futkosó drót-
ketrecet.

A pusztán mindig nagy ünne-
nek számított a kukoricapattoga-
tás. Különös szertartás volt, né-
mi ös-közösségi beütéssel. Per-
sze, nyoma sem volt ott az erre
a célra szerkesztett kályhának.
Egy asszony kellett hozzá, meg
rosta, meg tűz. Jó száraz fából,
vagy szotyolaszárból raktuk a tü-
zet, s mikor a füstje már elszállt,
odaállt mellé az asszony a rostá-
val. A tüzet mindenkinek sza-
bad volt körülülni, a pattogatott
kukoricából szabad volt minden-
kinek enni. A gyerekek tiszte
volt a rostából kipattanó „koka-
sokat” főlni a földről, ők ro-
pogtatták a barnás feketére sült
„cipót” is.

Ahogy ott álltam a pattogatott
kukoricával elegy benzinszagban,
fölrémlették a régi pusztai esték,
a lobogó tűz, s a rostát forgató,
tüzesre pirult, arcú asszonyok.

Bakk Sándorné, Cukovics Bos-
kóné, Varga Mihályné és persze
Fejér Imréné is, bár arra nem
emlékszem, hogy ő valaha is
pattogatott volna kukoricát.

Olyanok voltak ezek a pusztai
asszonyok, mint a kőszikla, mint
a lombját szívósan újra meg új-
ra kizsendítő tölgy.

Egy kis ijedtszemű tanítónő ke-
rült egyszer a szomszéd pusztai
iskolájába (nálunk nem volt isko-
la, tizenhat-tizennyolc család la-
kott csak a pusztán), s azt kér-
dezte a paptól, miért van, hogy
olyan nagy különbségek vannak
egy-egy család gyerekei között.
Az egyik mindig rongyos, nincs
cipője, télen nem jár iskolába, a
másik meg, ha foltosan is, de
mindig tisztán jár, szebben beszél,
tisztelettel tudóbb. Mert isznak —
mondta a kősziklaféjű, boltozatos
homlokú pap, az atyákra céloz-
va, akik közül egyik-másik tény-
leg nem vetette meg a poharat.

Most már tudom, hogy nem ez
volt az ok. Hiszen Varga Mihály
ivott. A gyerekek — volt belő-
lük hét — mégis tisztességesen
jártak, s most, felnőtten is, mind-
egyik megállja a helyét. Ó, hi-

szén, mindenki beszélte a pusztán:
Varga Mihály ki akarta ir-
tani a családját. De még meny-
nyire ki akarta! Hazament része-
gen, üvöltözött, a sarokból elő-
kapta a fejszét: „Most meghal-
tok!” Erre a felsége szépen fel-
kelt, csendesén kiment Varga Mi-
hályhoz, kivette a kezéből a fej-
szét, és két akkora pofont adott
neki, hogy a gyerekek ijedtü-
ben behunyták a szemüket. Le-
rángatta a férje ruháit, bele-
nyomta az ágyba, betakargatta és
azt mondta: „Aludj, az anyád is-
tenit!” Ilyen volt Varga Mihály-
né.

Vukovics Boskóné háromszor
vitte végig a faluig vezető öt ki-
lométeres földúton az urát — a
hátán. Először akkor, amikor a
csikó rárúgott az ember lábára és
sokat jajgatott az éjjel. Kocsit
nem kapott, elvitte hát a hátán.

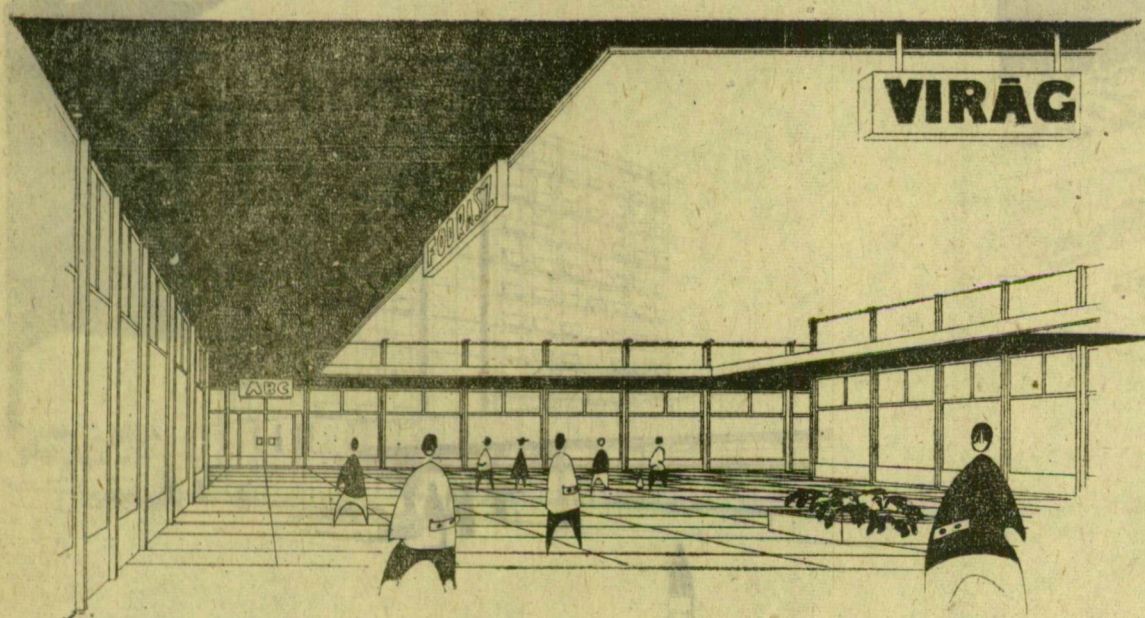
A doktor legyintett, azt mondta
semmiség ez, csak borogassák.
Vukovicsné hazavitte az urát. S
hogy nem akart gyógyulni az ura
lába — egyre csak nyögött, jaj-
gatott —, s megint nem kapott
kocsit, újra a hátán vitte a dok-
torhoz. Negyedszer már kapott
kocsit az állomásra, akkor jött
haza Vukovics Boskó a kórház-
ból — levágott lábfejjel. Az egész
család a vékony, kis sötét szemű
szérb asszony nyakába szakadt. S
nem adta meg magát! Vukovics-
né gyerekei azután is a legrende-
sebbek voltak a pusztán.

Voltak másfélének is. Olyan-
ok, akikbe beleivódott a közös-
konyha meg a földes szoba nyo-
morúsága. Fejér Istvánné, mikor
a kilencedik gyereket szülte a
lánya, hideg vízbe mártogatta a
csecsemőt, hogy pusztuljon el —
minek ekkora családba még egy
száj? A gyerekek nem pusztult el,
szívós lett, sovány, fakéregszemű
— soha sem volt beteg, s dolgoz-
ni úgy tudott, mint hat más.

De Fejér Istvánné csak egy
volt, kis fekete pötty a nyomorú-
ság agyonmosott tisztaságában,
megvetette a ronda száju hangos-
kodó, vastaglábú kis tüdőbajos cse-
lédasszonyoknak, akik úgy örköd-
tek a családjuk fölött, mint a tig-
risek.

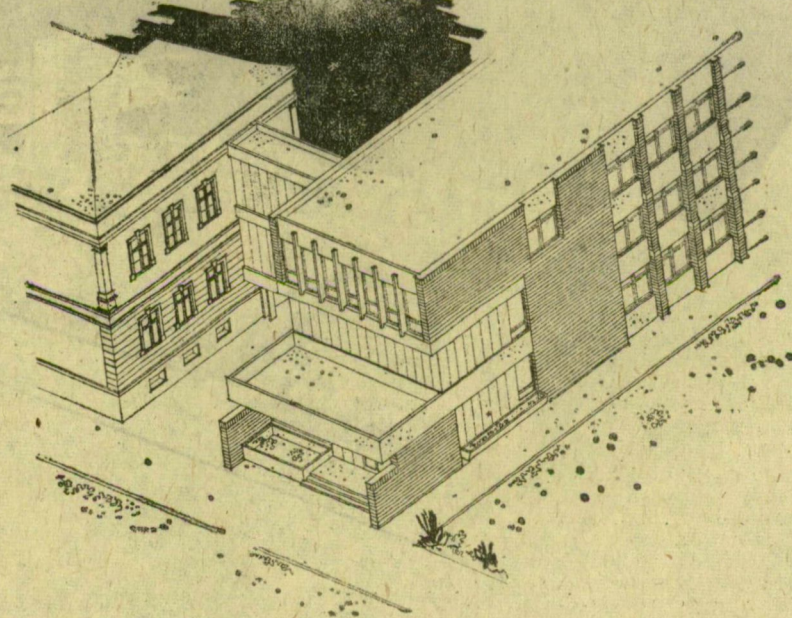
Nem volt hát igaza a papnak,
hiába látogatott el minden héten
kétszer a pusztára, hiába hallgat-
ta végig a cselédasszonyok bizo-
nyára félszeg gyónásait, nem sejt-
tette meg ennek a pusztai mat-
riarchátusnak a titkát. Igaz, azt
egyik sem győnta meg, hogy ti-
zenketten szoronganak egy szobá-
ban, hogy egész télen babon meg
főtt szemes kukoricán élnek,
hogy nappal dolgoznak, éjjel meg
szakadt ingek és mosóteknő fölé
görnyednek, hogy fogytán a liszt,
fogytán a „petrólium”, fogytán a
kenyér — ez nem volt bűn!

A tüdőbajos forma ember egy-
ötvenért adott barna zacskóban
egy fél liter pattogatott kukori-
cát. Voltak közte kokasok is meg
volt közte cipő is.

Tarjáni bevásárló központ

Bachos János

Iparkisiskola

Szabó Ferenc